

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 13 februari 1925 kl. 1/2 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om begränsning av nya årsklassers rätt till inköp av spritdrycker.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 154, har herr *Björnberg* hemställt, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i nu gällande rusdrycksförsäljningsförordning, att fr. o. m. 1926 nya årsklasser icke tilldelas s. k. motböcker med rätt till obligatoriskt inköp av spritdrycker».

Beträffande motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Det av motionären omnämnda »Umeåsystemet», vilket genomförts med stöd av den i 17 § förordningen angående försäljning av rusdrycker innefattade bestämmelsen om att Konungens befallningshavande skall föreskriva de inskränkningar med hänsyn till rusdrycksförsäljningsrörelsens bedrivande, som av stadsfullmäktige föreslagits, innebär bl. a., att minimiåldersgränsen för erhållande av motbok i Umeå höjts, år 1923 från förutvarande 25 år till 26 år och år 1924 till 27 år samt att densamma avses att för varje kommande år höjas med ytterligare ett år. Ett likartat system har ansetts kunna jämlikt nyssnämnda stadgande redan nu genomföras i varje kommun, varest majoritet därför finnes inom stadsfullmäktige eller kommunalstämma. Då ifrågasvarande »Umeåsystem» icke kommit till genomförande på annat håll inom landet, synes detta giva vid handen, att den av motionären anvisade vägen icke mera allmänt ansetts lämplig. Oavsett huru nämnda försök utfallit för ett lokalt begränsat områdes vidkommande — varom meningarna synas vara delade — anser sig utskottet därför icke kunna tillråda ett dylikt systems lagfästande för landet i dess helhet.

Utskottet.

Den av motionären föreslagna ändringen i rusdrycksförsäljningsförordningen äsyftar uppenbarligen ett gradvis skeende införande av totalt rusdrycksförbud

i landet, ehuru densamma, som lämnar t. ex. bestämmelserna om utskänkning orubbade, är i sådant avseende ofullständig och endast utgör en etapp på vägen till målet. Även om motionen tagit direkt sikte på rusdrycksförbudet, hade emellertid utskottet givetvis icke kunnat intaga annan ståndpunkt gentemot densamma än den utskottet intagit till den av herr Bodén i andra kammaren väckta motionen, nr 85, om införande av allmänt rusdrycksförbud. Utskottet — som i sitt nyss avgivna betänkande nr 3 avstyrkt berörda motion under hänvisning till att enligt dess mening en lagstiftning om permanent rusdrycksförbud icke bör antagas utan att densamma befunnits hava stöd hos en klar majoritet bland folket — måste givetvis ställa sig avvisande jämväl mot det förslag, som innefattas i nu föreliggande motion.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 154 av herr Björnberg, om begränsning av nya årsklassers rätt till inköp av spritdrycker, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 februari 1925.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: Herrar Röing, Wohlin, Boman, Pers, Bärg, Borell, Johan Bergman, Jönsson i Boa, Johansson i Kullersta, Lithander, Hedlund i Östersund, Olsson i Golvvasta, Bengtsson i Kullen, Heyman, Johansson i Hornsberg, Alexis Björkman, Wahlmark, Björklund, Olsson i Gävle och Elof Ljunggren.

Reservationer:

av herrar *Pers* och *Olsson* i Gävle, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Det av motionären — — — — stadsfullmäktige eller kommunalstämma. Oavsett hur det förhåller sig med utfallet av försöket i Umeå, torde det vara för nykterhets-saken förmånligt, att det ifrågavarande förfaringssättet får ytterligare prövas såväl i Umeå som, i den mån det kan göra sig gällande, på andra håll i landet. Därmed vinnes en värdefull erfarenhet, som blir vägledande för sakens vidare bedömande och framförande till vidsträcktare praktisk tillämpning. Tiden för dess genomförande för landet i dess helhet måste i varje fall anstå, till dess denna vidsträcktare erfarenhet vunnits.»

av herrar *Bergman*, *Johansson* i Hornsberg, *Alexis Björkman* och *Elof Ljunggren*, vilka anfört följande:

»Såsom av motionen framgår, är dess syfte, att de framväxande generationerna skulle bättre än hittills skyddas från indragande i dryckesseden. Genom en lagstiftning i det syfte motionären avser skulle åt nya årsklasser ej längre tilldelas motböcker för inköp av spritdrycker utminuteringsvis. (Det förutsattes, att motionären i stället för det i sammanhanget formellt oriktiga uttrycket 'obligatoriskt' åsyftar 'lagligt'.)

I likhet med motionären måste man med beklagande konstatera, att det nuvarande nykterhetstillståndet ingalunda är tillfredsställande. Missbruk av motbokssystemet synes jämte smuggling och olaga tillverkning av rusdrycker bidra till missförhållandena, som kunna avläsas bl. a. i stigande konsumtions- och fyllersiffror. Överlåtelse av motböcker eller på dem inköpta alkoholvaror synes ofta förekomma, och särskilt synas personer, som för egen del icke anse sig behöva utnyttja hela den inköpsrätt lagen medgiver dem, vara föremål för bearbetning av andra, som direkt eller indirekt förhjälpas till spritdrycker genom deras hjälp. Ur denna synpunkt torde det anmärkningsvärt ökade, på fem år fördubblade antalet motböcker för kvinnor böra betraktas, då det icke torde vara anledning antaga, att alkoholbegäret i motsvarande grad tilltagit hos kvinnorna själva, vilka säkerligen i regeln alltjämt hedra sig genom mycket måttligare vanor än männen. Men många kvinnor påverkas säkerligen, kanske ofta mot sin innersta vilja, av män, som kunna öva inflytande på dem och som vilja utnyttja deras motböcker.

Om än skiljaktiga meningar råda i fråga om totalförbudssystemet, torde däremot, praktiskt taget, ingen meningsskiljaktighet göra sig gällande därom, att brännvin och därmed jämförliga drycker till förtäring för friska människor måste anses lika onödiga som onyttiga. Samhällets genom motbokssystemet visade tolerans i detta avseende har sin grund i den hänsyn man ansett sig böra taga till en äldre generations redan förvärvade vanor. Men ingen lär väl på allvar vilja bestrida, att det vore i högsta grad önskvärt, att de unga icke förvärvade samma vanor. Genom motbokssystemet, sådant det nu är och i allmänhet tillämpas, inbjudas ju dock i själva verket de nya årsklasserna att gå i de gamlas fotspår. Det nuvarande motbokssystemet populariserar dryckesseden i stället för att motverka den.

Det s. k. Umeåsystemet är ett konsekvent och logiskt följdriktigt fullföljande av den grundtanke, som angavs ligga till grund för motbokssystemet, när det infördes, och som förvärvade åt detta system det stöd från nykterhetsvänligt håll, varförutan det aldrig kunnat genomföras. Denna grundtanke var, att folket i möjligaste mån borde avvänjas från spritdrycker. Med denna tanke stämmer det mycket illa, att nya generationer alltjämt få tillvänjas. Den starka stegring av antalet motböcker, som ägt rum under senaste tiden är oroväckande. Medan antalet vid 1923 års slut med 5,685 översteg siffran vid 1922 års utgång, hade antalet redan den 30 september 1924 stegrats med

16,055 utöver antalet den 31 december 1923, och utgjorde i sin helhet 1,033,416.

Mot den ofta anförda farhågan, att bristande tillgång till 'laglig' sprit, skulle medföra stegring i den olagliga åtkomsten, må först och främst framhållas, att sprit är sprit, vare sig den är laglig eller olaglig, och att det icke kan vara något samhällsintresse att insöva medborgarne i säkerhet gent emot spritförtäringens risker genom att underlätta deras tillgång till alkoholvaror, som anses mer eller mindre renade och utgivas såsom mindre farliga. Och för det andra kan och bör den olagliga alkoholtrafiken med största energi bekämpas; erfarenheten visar, att förbättrade anordningar i detta avseende redan burit goda frukter och ytterligare förbättringar äro säkerligen möjliga. Det är samhället föga värdigt att kapitulera för en dålig smak genom att konkurrera med laglösheten i tillhandahållande av spritvaror för ungdomen.

Med hänsyn till den ganska komplicerade lagstiftning, som i vårt land reglerar försäljningen av rusdrycker, torde det emellertid knappast vara möjligt att utan närmare utredning bestämma sig för en i hast formulerad lagtext, vadan hemställes,

att riksdagen med anledning av herr Björnbergs motion, nr 154 i andra kammaren, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag till lagstiftning i det syfte, motionen avser.»